

مسائل
معرفت شناسی
اقتصاد

این کتاب ترجمه سه فصل اول از کتاب
Epistemological Problems of Economic
by Ludwig von Mises
ویراست سوم می باشد.

■ سرشناسه: فون میزس، لودویگ، ۱۸۸۱ - ۱۹۷۳ م. Von Mises, Ludwig. ■ عنوان و نام پدیدآور:
مسائل معرفت‌شناختی علم اقتصاد / لودویگ فون میزس؛ سید عقیل حسینی، محمدجواد
صادقی، علیرضا رعنائی. ■ مشخصات نشر: تهران: آماره، ۱۴۰۵. ■ مشخصات ظاهری: ۲۷۶ ص. ■
شابک: 978-622-5286-37-5 ■ وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا ■ یادداشت: عنوان اصلی:
Grundprobleme der Nationalökonomie. ■ یادداشت: کتاب حاضر ترجمه سه فصل اول از کتاب
"Epistemological Problems of Economic, by Ludwig von Mises" ویراست سوم می باشد. ■
موضوع: اقتصاد Economics اقتصاد -- روش‌شناسی -- Methodology Economics ■ شناسه
افزوده: حسینی، سیدعقیل، ۱۳۶۲-، مترجم ■ شناسه افزوده: صادقی، محمدجواد، ۱۳۷۶-،
مترجم ■ شناسه افزوده: رعنائی، علیرضا، ۱۳۷۰-، مترجم ■ رده‌بندی کنگره: ۷۱ HB ■ رده‌بندی
دیویی: ۱/۳۳۰ ■ شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۱۲۸۸۱۸

مسائل جناب معروف شریف علم اقتصاد

اثر لودویگ فون میزس

ترجمہ

دکتر سید عقیل حسینی

(عضو هیات علمی دانشگاه یاسوج)

محمد جواد صادقی

دکتر علیرضا رعنائی

(عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی)



© Nashr-e-Amareh, MMXXVI



مسائل معرفت‌شناختی علم اقتصاد

EPISTEMOLOGICAL PROBLEMS OF ECONOMICS

نویسنده: لودویگ فون میزس Author: Ludwig von Mises

ترجمه: دکترسید عقیل حسینی، محمدجواد صادقی، دکترعلیرضارعنائی
Translators: Dr.A.hosseini, M. sadeghi, Dr.A. Ranaee

شابک: ۵-۳۷-۵۲۸۶-۶۲۲-۹۷۸ ISBN: 978-622-5286-37-5

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۵ The 1st Edition Published: 2026

تیراژ: ۳۰۰ نسخه Circulation: 300 impressions

هرگونه کپی‌برداری، اسکن و میکروفیلم، جزئی یا کلی بدون اجازه مکتوب نشر آماره ممنوع بوده و پیگرد قانونی دارد. نقل قول مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

No portion of this book may be reproduced, by any process or technique, without the express written consent of the publisher (Amareh Press). Quoting material is permitted with proper attribution.

محتوای اصلی کتاب بازتاب اندیشه‌های پدیدآورنده‌ها توسط ناشر می‌باشد و مسئولیت درستی آن به عهده ایشان می‌باشد.

The views expressed in this book represent those of the individual Authors and Editors. These views do not necessarily reflect endorsement by the Publisher (Amareh Press)

© تمامی حقوق چاپ و نشر برای نشر آماره محفوظ است.

© ALL RIGHTS RESERVED: for the Amareh Press

دفتر مرکزی نشر آماره: تهران، میدان انقلاب، خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دوازده فروردین،

پلاک ۳۱۶، واحد ۴ تلفن ۰۹۳۶۸۷۶۴۳۹۱

برای آگاهی از اطلاعات بیشتر به وب‌سایت نشر آماره مراجعه کنید:

www.nashreamareh.ir



ScanMe

فهرست مطالب

پیش‌گفتار مترجمان فارسی.....	۹
سنت فکری ایرانیان و میراث فراموش شده میزس.....	۹
تمایز شیکاگو و اتریش.....	۹
مکتب اتریش: زندگی در مسجد اُرتدکس، خماری در میخانه هِتِرْدوکس.....	۱۰
ضرورت تفکیک میزس و هایک و شناسایی سایر ظرفیت‌های مکتب اتریش.....	۱۱
اهمیت مثلث لیبرالیسم برای احیای سنت فکری ایرانیان و.....	۱۳
دبیاجه هولسمان بر ترجمه فارسی.....	۱۷
مقدمه لودویگ لاخمان بر نسخه ۱۹۷۸.....	۲۱
پیش‌گفتار میزس بر ترجمه انگلیسی.....	۲۹
پیش‌گفتار میزس بر نسخه آلمانی.....	۳۵
مقدمه هولسمان بر ویراست سوم.....	۴۷
از نظریه ارزش به کنش‌شناسی.....	۴۷
علم اقتصاد، جامعه‌شناسی و کنش‌شناسی.....	۵۰
محاسبه اقتصادی و کنش‌شناسی.....	۶۳
به سوی یک نظریه عمومی محاسبه اقتصادی: مشروط بودن محاسبه اقتصادی...۷۰	۷۰
به سوی نظریه عمومی محاسبه اقتصادی: نظریه ارزش مبتنی بر ترجیحات.....	۷۷
معنای اصالت امر پیشاتجربی.....	۸۴
نظریه و تاریخ.....	۹۲

مکتب اصالت عقل میزسی	۹۵
نتیجه گیری	۱۰۰
فصل اول. وظیفه و قلمرو علم کنش انسانی	۱۰۳
I. سرشت و تحول علوم اجتماعی	۱۰۳
۱. خاستگاه علوم هنجاری و تاریخی	۱۰۳
۲. علم اقتصاد	۱۰۵
۳. دستور کار جامعه شناسی و جستجو برای قوانین تاریخی	۱۰۷
۴. مکتب اصالت تاریخ	۱۰۸
۵. مکتب اصالت تجربه	۱۱۱
۶. مشخصه منطقی علم کنش انسانی دارای اعتبار عام	۱۱۷
۷. علم اقتصاد و جامعه شناسی: ملاحظات در باب تاریخ اندیشه اقتصادی	۱۲۲
II. قلمرو و معنای نظام قضایای پیشاتجربی	۱۲۹
۱. مفهوم بنیادی کنش و شرایط مقوله ای آن	۱۲۹
۲. نظریه پیشاتجربی و تأیید تجربی	۱۳۳
۳. نظریه و واقعیات تجربی	۱۳۷
۴. تمایز بین وسیله و هدف: امر «غیر عقلانی»	۱۳۸
III. علم و ارزش	۱۴۲
۱. معنای بی طرفی با توجه به داوری های ارزشی	۱۴۲
۲. علم و تکنولوژی: علم اقتصاد و لیبرالیسم	۱۴۵
۳. نقد اصالت فرد روش شناختی بر مبنای اصالت کل	۱۴۸
۴. تجربه یک کل و شناخت علمی	۱۵۳
۵. خطاهای آموزه اصالت کل	۱۵۶
۶. معنای «عینی»	۱۵۸
IV. اصالت مطلوبیت، اصالت عقل و نظریه کنش	۱۶۱
۱. جامعه شناسی غریزی فیرکنت	۱۶۱

۱۶۹	۲. میردال و نظریه نگرش ها
۱۷۴	۳. نقد اصالت عقل توسط قوم شناسی و ماقبل تاریخ
۱۷۹	۴. جامعه شناسی غریزی و اصالت رفتار
۱۸۱	فصل دوم: جامعه شناسی و تاریخ
۱۸۱	درآمد
۱۸۵	۱. مسئله روش شناختی و منطقی
۱۸۸	۲. سرشت منطقی تاریخ
۱۹۰	۳. نوع ایده آل و قانون جامعه شناختی
۲۱۱	۴. اساس سوء فهم های مربوط به ماهیت منطقی علم اقتصاد
۲۱۹	۵. تاریخ بدون جامعه شناسی
۲۲۹	۶. تاریخ عام و جامعه شناسی
۲۳۲	۷. قوانین جامعه شناختی و قوانین تاریخی
۲۴۱	۸. تحلیل کیفی و کمی در علم اقتصاد
۲۴۵	۹. اعتبار کلی معرفت جامعه شناختی
۲۵۰	نتیجه گیری
۲۵۳	فصل سوم: ادراک و فهم
۲۵۳	۱. شناخت از بیرون و شناخت از درون
۲۵۵	۲. ادراک و فهم
۲۵۸	۳. امر نامعقول به مثابه ابژه شناخت
۲۶۲	۴. نقد زومبارت بر علم اقتصاد
۲۶۸	۵. منطق و علوم اجتماعی
۲۷۱	نمایه

پیش‌گفتار مترجمان فارسی

سنت فکری ایرانیان و میراث فراموش شده میزس

ازجمله ضعف‌های معرفتی علم اقتصاد در ایران آن است که این علم خارج از مبانی فکری آن فهم شده است. اقتصاددانان در عمده مسائل اقتصادی با یکدیگر اتفاق نظر ندارند و بسته به نوع مکتب و مبانی فکری، از تعریف و تبیین تا سازوکار و تجویزهای سیاستی اختلاف نظر وجود دارد. در صورت اتخاذ یک رویکرد پارادایمی متوجه خواهیم شد در هر کشور دارای پیشینه تمدنی و سنت فکری، ضرورت دارد که اندیشه اقتصادی در قالب یک مکتب اقتصادی خاص ظاهر شود. مکتب اتریش یکی از اثرگذارترین مکاتب اقتصادی است که مشخصه‌های تمایزبخشی از حیث مبانی فکری نسبت به سایر مکاتب اقتصادی دارد. با این حال آن چنان که بایسته است در ایران علی‌رغم افزایش پرشمار ترجمه آثار اقتصاددانان این مکتب، کمتر به بنیادهای فکری آن توجه شده است.

تمایز شیکاگو و اتریش

فضای گفتمان اقتصادی در ایران معمولاً حول دو حد افراطی بنیادگرایی بازار یا دولت‌گرایی-که معمولاً به آن اندیشه راست و چپ می‌گویند- می‌چرخد. این تقسیم‌بندی نه تنها تقلیل‌گراست بلکه از شناسایی ابعاد ناپیدای مکاتب و تبیین و فهم دقیق آن‌ها نیز جلوگیری می‌کند. یکی از تالی‌های فاسد این برچسب‌زنی و فروکاست اندیشه‌ها، یکسان پنداشتن مکتب اتریش و شیکاگواست بدون توجه به تفاوت‌های مبنایی آنان. از آنجاکه در ایران نمایندگانی از هر دو مکتب حضور دارند و طبعاً در برخی مسائل هم میان آن‌ها اتفاق نظر وجود دارد، لشکر پیاده‌نظام جریان برچسب‌زنی ایدئولوژیک چنین می‌پندارند که این دو مکتب در وحدت کامل نظری و روش‌شناختی قرار دارند. البته باید به این نکته نیز اشاره کرد در فضای کلی اقتصاد ایران، که کمتر شاهد ریشه‌دار شدن مکاتب فکری اقتصاد هستیم، وجود چهره‌هایی

که به مبانی معرفتی و چارچوب‌های نظری متمایز پایبندند، موهبتی ارزشمند محسوب می‌شود؛ اما تصور کنید اگر نمایندگانی از نگرش‌های اقتصادی مختلف از قبیل مکتب ویرجینیا، مکتب پاریس، مکتب کمبریج و مکتب فرایبورگ در سپهر اندیشه‌ای ایران داشتیم، این تکثر و پویایی تا چه اندازه می‌توانست ما را در یافتن مسیرهای برون‌رفت از بن‌بست‌های فعلی یاری رساند. شیکاگو و اتریش اختلاف‌نظرهایی بعضاً بنیادین با یکدیگر دارند، اما در فضای کم‌رمق و محدود اندیشه اقتصادی در ایران، شباهت‌ها و هم‌پوشانی‌هایشان به قدری هست که از دید افکار عمومی، اغلب یک جریان فکری واحد تلقی شوند.

با توجه به نکات گفته شده می‌توان پیشنهادهای ذیل را جهت تعمیق دانش اقتصادی در ایران ارائه داد:

۱- تقویت گفتگوهای میان‌مکتبی و شناسایی دقیق نقاط ضعف و قوت هر رویکرد، به گونه‌ای که بحث‌های علمی و سیاستی غنی‌تر شده و به ارتقای فهم عمومی از تنوع و کثرت مکاتب اقتصاد بینجامد.

۲- ایجاد و گسترش یک مکتب فکری اقتصادی بومی که ضمن بهره‌گیری از دستاوردهای جهانی علم اقتصاد - حاصل تلاش جمعی دانشمندان و تجربه تاریخی ملل - بتواند شرایط، نیازها و اقتضائات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران را نیز در نظر بگیرد.

اگر این دو گام مهم برداشته شود، نزاع‌هایی که گاهی وقت‌ها میان اساتید دارای مبانی مکتبی متفاوت روی می‌دهد دیگر تنها به تقابل ایده‌های شخصی فروکاسته نخواهد شد، بلکه بخشی از گفت‌وگویی بزرگ‌تر درباره آینده توسعه و الگوهای پیشرفت ایران خواهد بود.

مکتب اتریش: رندی در مسجد ارتدکس، خماری در میخانه هترودوکس

مشخصه اساسی مکتب اتریش آن است که در نزاع سنت ارتدکس - هترودوکس در میانه قرار دارد. همین «در میانه بودن» باعث شده است در برخی جهات، ارتدکس‌ها آن را تحسین کنند و گاه مورد تأیید هترودوکس‌ها قرار گیرد و از سوی دیگر مورد طعن و نقد هر دو سنت قرار بگیرد. از این رو شاید مصداقی برای این بیت جناب عطار

نیشابوری باشد که «نه در مسجد گذارندم که رند است، نه در میخانه که این خمّار خام است». از یک سو، این مکتب در زمره مکاتب هتردوکس و انتقادی جای می‌گیرد، چراکه تعادل عمومی، فرمالیسم ریاضی افراطی، خُنثایی پول، تنظیم حجم پول توسط بانک مرکزی و ... را برنمی‌تابد. اما از سوی دیگر، برخلاف اغلب مکاتب هتردوکس، دفاعی سرسختانه و پرشور از بازار آزاد، مالکیت خصوصی و دولت حداقلی ارائه می‌دهد؛ به نحوی که حتی خود شیکاگویی‌ها نیز نمی‌توانند چنین از اصول اقتصاد بازار آزاد دفاع کنند. واقعیت این است که مستدل‌ترین و فنی‌ترین توجیهات برای بازار آزاد، نزد اتریشی‌هاست، نه در مکتب شیکاگو. از این رو مکتب اتریش مکتبی است که نه دل اغلب هتردوکس‌ها تماماً با آن صاف است و نه ارتدکس‌ها تاب گنجاندنش را دارند.

عدم التفات به همین مشخصه مکتب اتریش است که باعث می‌شود تمایزات آن با مکتب شیکاگو که در بخش قبلی ذکر شد نادیده گرفته شود. این بی‌توجهی به تفاوت‌های درونی مکتب‌های اقتصادی، نشان از آن دارد که ما هنوز اقتصاد را به عنوان یک علم درنیافته‌ایم. ما نسبت به فهم علم اقتصاد و منطق بازاری و ضرورت و اهمیت تنظیم‌گری دولت در مناسبات اقتصادی به کُف‌فهمی ژرف تاریخی مبتلا هستیم. مخالفان بازار آزاد، بی‌محابا هر نوع صحبت از کارایی اقتصاد بازار و دفاع از مالکیت خصوصی را با برچسب نئولیبرال رد می‌کنند، سویی دیگر ماجرا هم وضعیت مناسبی ندارد: اقتصاددان‌نماهای خودخوانده‌ای هستند که بدون التزام با مبانی فکری، خود را نئولیبرال می‌نامند. این دو جناح دو روی یک سکه بوده و مانعی اساسی برای فهم صحیح علم اقتصاد هستند.

ضرورت تفکیک میزس و هایک و شناسایی سایر ظرفیت‌های مکتب اتریش

در ایران مکتب اتریش غالباً با چهره‌هایی نظیر میزس و هایک شناخته می‌شود. با این حال نه تنها به تمایزهای این دو و اختلافات بنیادین‌شان اشاره نشده است بلکه از ظرفیت سایر اقتصاددانان مکتب اتریش - از بوم‌باورک و فون وایزر و منگرتا شومپتر و روتبارد - غفلت شده است. همچنین، هایک، علی‌رغم عمق اندیشه و تحلیل‌های منحصر به فردش و همچنین استقلال فکری‌اش، در پرتو آموزه‌های خاص فون میزس

فهم می‌شود. برخی از نویسندگان و مترجمان در ایران، در معرفی این مکتب، بیشتر بر اصول پیشینی و عقل‌گرایانه می‌زس تأکید کرده‌اند و نگاهی ضرورت‌گرایانه و تغییرناپذیر به اصول اقتصاد بازار آزاد دارند. این خوانش، اگرچه در فضای فکری خاصی که اقتصاد اتریشی را عمده‌تأ در برابر سوسیالیسم قرار می‌دهد قابل فهم است، اما عمق تفاوت‌های روش‌شناختی و فلسفی میان می‌زس و هایک را نادیده می‌گیرد. دفاع از اندیشه‌های هایک، با تأکید بر رویکرد ضد عقل‌گرایانه و روش‌شناسی تکاملی وی، برای فهم عمیق‌تر لیبرالیسم و نظم بازار ضروری است.

هایک، برخلاف می‌زس، به محدودیت‌های دانش انسانی و پراکندگی آن در جامعه باور دارد. او در آثارش مانند «قانون، قانون‌گذاری و آزادی» نشان می‌دهد که نمی‌توان نظم اجتماعی و اقتصادی را صرفاً بر مبنای اصول ثابت و استنتاج‌های پیشینی عقلانی بنا کرد. هایک به نقش فرآیندهای خودجوش، نهادهای تاریخی و سنت‌های اجتماعی توجه دارد و معتقد است که این نهادها و سنت‌ها از طریق انتخاب طبیعی به وجود آمده و کارکردهای پایداری در خدمت نظم اجتماعی دارند. برخلاف می‌زس که بر قواعد ثابت و جهان‌شمول تأکید دارد، هایک بر این باور است که هرگونه تلاش برای طراحی عقلانی یک نظم کامل، به شکست منجر می‌شود. به همین دلیل، اندیشه‌های هایک به‌ویژه در جوامعی با تنوع فرهنگی و تاریخی، اهمیت خاصی پیدا می‌کند.

در قرائت می‌زسی از آزادی، این مفهوم یک ارزش مطلق و تغییرناپذیر است که با قوانین اقتصادی قابل استنتاج است. اما هایک آزادی را به عنوان یک ارزش ابزاری و وسیله‌ای برای تحقق پیشرفت اجتماعی می‌بیند. او معتقد است آزادی، در کنار سنت‌ها و قواعد خودجوش، به حفظ و توسعه نظم اجتماعی کمک می‌کند، نه اینکه به خودی خود یک ارزش مطلق باشد. این نگاه به آزادی، او را از لیبرالیسم کلاسیک به لیبرالیسم محافظه‌کارانه نزدیک‌تر می‌کند و درک عمیق‌تری از رابطه آزادی و جامعه ارائه می‌دهد که در تحلیل‌های می‌زسی جایگاهی ندارد.

هایک هرچند شاگرد می‌زس بود اما کاملاً از وی مستقل است. اختلاف نظر میان این دو بنیادین است تا جایی که دستگاه تحلیل‌شان متفاوت می‌شود. تأکید بر اندیشه‌های هایک، به‌ویژه در جامعه ایران که به دنبال مدرن‌سازی و نهادسازی است، دارای

اهمیت ویژه‌ای است. هایک نشان می‌دهد نهادهای موفق نمی‌توانند صرفاً از طریق عقلانیت طراحی شوند؛ بلکه این نهادها باید از فرآیندهای تاریخی و تجربه‌های اجتماعی عبور کرده و به آزمون انتخاب طبیعی پیوسته باشند. دفاع از هایک در برابر میزس به معنای دفاع از تنوع فرهنگی و ارزش‌های سنتی در کنار آزادی است و تأکید بر این مسئله که لیبرالیسم، تنها یک دستورالعمل اقتصادی نیست، بلکه یک چارچوب اجتماعی است که می‌تواند در هر فرهنگی با نهادهای خاص خود تطبیق یابد.

هایک به ما یادآوری می‌کند لیبرالیسم تنها یک «تکنولوژی اجتماعی» نیست - چنان‌که میزس می‌گفت - بلکه یک رویکرد جامع به فهم نظم اجتماعی است که با احترام به محدودیت‌های دانش انسانی و پذیرش فرآیندهای طبیعی، به کارایی و پایداری بیشتری دست می‌یابد. این دیدگاه هایک را به یک متفکر بی‌نظیر در تاریخ لیبرالیسم تبدیل می‌کند و برای خوانندگان ایرانی که به دنبال نوسازی و توسعه هستند، ارزش عمیقی دارد. میزس دل در گرو روش‌شناسی قیاسی - استنتاجی با تمرکز بر آکسیوم‌های پیشینی دارد، هایک اما با اثرپذیری از اقتصاد اجتماعی وبر، لایه جامعه‌شناسی اقتصادی را در تحلیل بین نظریه و تجربه به کار می‌گیرد، هرچند با مطلق انگاشتن نظم بازار از وبر فاصله می‌گیرد، اما دستگاه تحلیلی وی از بنیاد با استادش یعنی میزس متفاوت است.

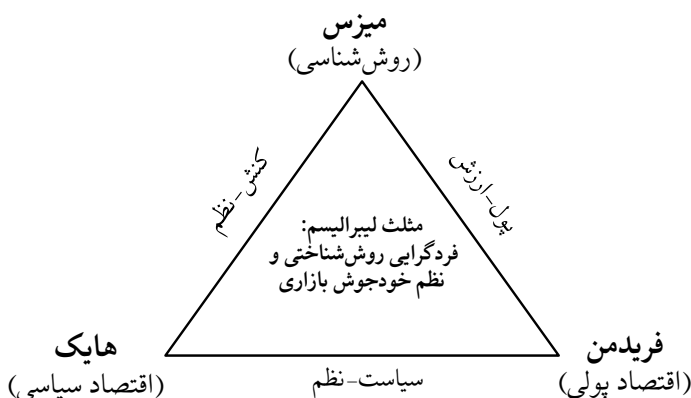
اهمیت مثلث لیبرالیسم برای احیای سنت فکری ایرانیان و تأسیس نظام اقتصادی

ما ایرانیان در مواجهه با کثرت اندیشه اقتصادی همواره باید ایران را همچون امر پربلماتیک مدنظر قرار داده و از خود پرسیم هر کدام از این مکاتب به چه ضرورتی باید به گفتمان علمی ما ایرانیان وارد شوند؟ کدام وجه این مکاتب می‌تواند گره از کار فروپشته اقتصاد ما بگشاید؟ اگر در موقف مواجهه اندیشه‌ها چنین پرسش‌هایی مطرح نشود، وضعیت ما به‌سان جامعه‌ای است که سنت فکری زنده ندارد و هر لحظه دست به دامان اندیشه‌ای می‌شود و با سپردن قوای فکری خود به دست باد، از شاخه‌ای به شاخه‌ای دیگر جابجا می‌شود. چنین است که گاه چشم‌پسته از اندیشه

چپ پیروی می‌کند و گاه از اندیشه‌ی راست، در فلسفه‌ی گاه به هایدگر پناه می‌برد و گاه راه نجات را در پوپر می‌جوید. در چرخه‌ی بی‌پایان توان و قوت جامعه‌ی نخبگانی همچون سنگرهای اندیشه‌های چپ و راست دچار فرسایش می‌شود و رسالت اصلی که تأسیس نظام اقتصادی و حل مسائل کشور است فراموش می‌شود. این بی‌مکانی و بی‌زمانی به دلیل فقدان سنت فکری است؛ فقدان پایگاهی برای ایستادن در تاریخ. البته ناگفته نماند که شرط فوق یک وضعیت آرمانی است و ترجمه‌ی صرف آثار متفکری در سطح میزس نه تنها مذبوم نیست که اتفاقاً باید آن را به فال نیک گرفت. چه آن‌که در روزگاری که مع‌الاسف فرهیختگان برای فهم مبانی لیبرالیسم و اقتصاد بازار آزاد به منابع درجه‌چندم روی می‌آورند، ترجمه آثار میزس دست‌کم باعث مواجهه مخاطبان پارسی‌زبان با سرچشمه‌های لیبرالیسم می‌شود در نتیجه ترجمه آثار میزس اگر هیچ سودی هم نداشته باشد ما را با علم اقتصاد و اندیشه کلاسیک مکتب محور آشنا می‌سازد. اما مسئله این است که براساس چه چارچوبی انسان ایرانی معاصر باید با میزس مواجه شود؟ میزس باید چگونه به فهم درآید؟ متفکر آزاد منزوی در خلأ؟ یا متفکر مربوط به مکتب اتریش؟ میزس برای وضعیت فعلی ایران چه دستاوردی دارد؟ در خود غرب آیا میزس محل رجوع است یا غریب مانده است؟ دستاوردهای میزس برای علم اقتصاد چیست و چه میراثی از وی به جا مانده است؟

علی‌رغم تفاوت‌های مکتبی که بیان شد، میزس پرچم‌دار اندیشه‌ی لیبرالیسم است. درجه‌ی دگماتیسم میزس در لیبرالیسم تابه‌حدی است که هایک و فریدمن را سوسیالیست خطاب می‌کرده است. در این بخش پایانی شاید مفید باشد که این سه اقتصاددان لیبرال براساس قوت نظری‌شان در قالب یک مثلث با یکدیگر مقایسه شوند. اگرچه میزس در ایران به واسطه آثار اقتصادسیاسی‌اش شناخته شده است، اما این حوزه را شاید بتوان یکی از ضعیف‌ترین بخش‌های اندیشه‌ی میزس دانست که با توجه به ادبیات اقتصاد سیاسی به راحتی به نقد کشیده می‌شود. حال آن‌که مزیت نسبی میزس در مباحث معرفت‌شناسی و روش‌شناسی است و از قضا با تکیه بر این مباحث می‌توان یک دستگاه تحلیل بدیل برای اقتصاد متعارف ساخت. بنابراین قوت میزس به عنوان یک رأس مثلث لیبرالیسم در مباحث روش‌شناسی و معرفت‌شناسی است و نه اقتصاد سیاسی. فون هایک اگرچه در مباحث روش‌شناسی

اقتصاد از قوت خاصی برخوردار است و تألیفات متعددی در این زمینه دارد، اما شاهکار وی «قانون، قانون‌گذاری و آزادی» یک اثر کلاسیک در حوزه اقتصاد سیاسی و حقوق است که شاید نمونه هم‌ترازی با آن در ادبیات وجود نداشته باشد. به همین دلیل پُربیراه نیست اگر تحلیل‌های هایک را پر قوت‌ترین در زمره ادبیات لیبرالیسم بدانیم (صرف‌نظر از رویکردهای بدیلی همچون اردو لیبرالیسم آلمان). و در نهایت رأس دیگر این مثلث، میل‌تون فریدمن است که وی نیز هرچند در مباحث روش‌شناسی اقتصاد متعارف، فاخرترین اثر را نوشته است و با توجه به قوت این اثر وی (روش‌شناسی اقتصاد اثباتی) مسئله روش‌شناسی برای همیشه در اقتصاد متعارف حل شد و از محوریت خارج شد، اما اگر سطح تحلیل محدود به اقتصاد متعارف نباشد، قوت روش‌شناسی کنش‌شناسی می‌رس فراتر از مباحث روش‌شناسی فریدمن است. با این حال، فریدمن اگرچه قافیه را در اقتصاد سیاسی به هایک و روش‌شناسی به می‌رس می‌بازد، اما در مباحث اقتصاد پولی دارای مزیت بسیار بزرگی است که آن دو هرچند در این عرصه نیز صاحب‌نظر هستند اما توان رقابت با فریدمن را نخواهند داشت.



تمام آنچه گفته شد جهت برجسته ساختن اهمیت مواجهه مکتبی با علم اقتصاد و بهره‌حداکثری از ظرفیت هر مکتب و اقتصاددان در آن حوزه‌ای است که بیشترین قوت را دارد. توجه به مثلث لیبرالیسم از آن حیث ارزشمند است که نشان می‌دهد ولو آن‌که اندیشه لیبرالی را پذیرفته باشیم اما این اندیشه یک‌دست و پیوسته و منسجم

نیست و میان تئوریسین‌های تراز اول آن نیز هرگز اجماع وجود ندارد (بدیهی است که اگر اردولبرالیسم آلمانی و سایر مکاتب را به این مناقشه وارد کنیم معرکه آزادی گسترده‌تر هم بیشتر می‌شود). حال که اینچنین صحنه اندیشه و علم با کثرت و پویایی مواجهه است، چرا ما ایرانیان با تکیه بر سنت فکری‌مان به خود جرأت اندیشیدن ندهیم و با ورود به عرصه اندیشه‌ورزی خطر نکنیم؟ مباحث روش‌شناسی و معرفت‌شناسی می‌رس از آن روی که هیمنه معرفتی و روشی اقتصاد متعارف را درهم می‌شکند، نقطه آغازین بسیاری خوبی جهت بازیابی چنین جسارتی برای اندیشیدن است.

در پایان بر خود لازم می‌دانیم که از انتشارات وزین آماره که در این سال‌ها با نشر کتاب‌های تخصصی اقتصاد، رسالت سترگ ترویج و اشاعه اندیشه‌های اقتصادی اصیل را بر دوش خود کشیده تشکر کنیم. همچنین باید از جناب آقای نوع‌پرست تشکر و قدردانی کرد. شخصیت والا، فرهیختگی و دغدغه‌های علمی و وطن‌دوستانه ایشان نخستین چیزی بود که از همان مواجهه نخست برای مترجمان کتاب برجسته بود.

الله اعلم بالصواب

سید عقیل حسینی
محمد جواد صادقی
علیرضا رعنائی

شیراز، دلگشا
تابستان ۱۴۰۵

دییاجه هولسمان بر ترجمه فارسی

برایم مایه خرسندی است کتاب میزس به زبان پارسی منتشر می شود، آن هم همراه با مقدمه ای که بیست سال پیش برای ویراست سوم انگلیسی آن نگاشته بودم. لودویگ فون میزس شایسته آن است که در سراسر جهان، مورد شناخت و تکریم دانشجویان و پژوهشگران قرار گیرد. او در خانواده ای یهودی و در کشوری مسیحی زاده شد، اما آموزه هایش برای همه انسان ها، فارغ از باور دینی و پیشینه فرهنگی شان، معنادار و مفید است. همگان می دانند قوانین منطق و ریاضیات، اعتبار عام و جهان شمول دارند؛ همیشه و همه جا صادق اند. به باور میزس، در عرصه اجتماع نیز قوانینی ازاین دست وجود دارد؛ قوانینی که به دلیل ریشه داشتن در ساختار منطقی ذهن انسان، از چنین اعتبار عام و جهان شمولی برخوردار شده اند. وی در این کتاب می کوشد تا ماهیت، مسائل و روش های علم ای را تبیین کند که به واکاوی این قوانین عام کنش انسانی می پردازد.

لودویگ فون میزس در سال ۱۸۸۱ در شهر لمبرگⁱ (لویوⁱⁱ کنونی در اوکراین)، چشم به جهان گشود. در حدود ده سالگی، همراه با خانواده اش به وین، پایتخت امپراتوری اتریش - مجارستان، کوچ کرد. در آنجا تحصیلات متوسطه ممتازی را پشت سر گذاشت و سپس در سال ۱۹۰۰ به دانشکده حقوق و علوم دولتی دانشگاه وین راه یافت. در سال ۱۹۰۶ به اخذ درجه دکتری نائل آمد و همچون برادر کوچک ترش، ریچارد، برای ورود به حوزه استادی دانشگاهی آماده شد. در سال ۱۹۱۲ موفق به دریافت درجه شایستگی تدریس گردید، اما هیچ گاه به عنوان استاد تمام وقت رسمی منصوب نشد. پس از جنگ جهانی اول، کرسی استادی مدعو در همان دانشگاه را دریافت کرد و اندکی بعد در مقام اقتصاددان ارشد اتاق بازرگانی وین آوازه ای فراگیر یافت. در سال ۱۹۳۴، پیشنهاد استادی مهمان در مؤسسه

i. Lemberg

ii. Lviv

عالی مطالعات بین‌المللی در ژنو سوئیس را پذیرفت و شش سال بعد را در آنجا سپری کرد. در همین دوران، مشغول نگارش رساله‌ای در اقتصاد شد که نخستین بار در سال ۱۹۴۰ با عنوان «اقتصاد ملی» به زبان آلمانی انتشار یافت و سپس در سال ۱۹۴۹، نسخه‌ای ویرایش‌یافته و به زبان انگلیسی از آن با عنوان «کنش انسانی» به چاپ رسید. در سال ۱۹۴۰، میزس از اروپا مهاجرت کرد و در نیویورک ساکن شد؛ در همانجا تابعیت ایالات متحده را پذیرفت و تا پایان عمرش در سال ۱۹۷۳ در آنجا زیست.

لودویگ فون میزس، در دورانی که دانشجوی دانشگاه وین بود، با دو مکتب فکری متعارض در عرصه اقتصاد مواجه شد: مکتب تاریخی آلمان و مکتب اتریش. آغاز کار او با حضور در سمینارهای استادان پیرو مکتب اصالت تاریخ بود؛ استادانی که براین باور بودند که در علم اقتصاد، قوانین عام و جهان‌شمول وجود ندارد. از دید آنان، تمام روابط علی در قلمرو کنش انسانی، تابع شرایط تاریخی و خاص‌اند؛ یعنی تنها در بسترهای ویژه زمانی و مکانی معنا دارند، و این بسترها نیز پیوسته در حال دگرگونی‌اند. از این‌رو، زنجیره‌های علی‌ای که حیات اقتصادی آلمان در دهه ۱۸۹۰ را شکل می‌دادند، بعید است در فرانسه دهه ۱۹۵۰ یا ایران دهه ۲۰۲۰ اعتبار داشته باشند. میزس در آغاز با شور و شوق، فرضیه‌ها و روش‌های حامیان مکتب اصالت تاریخ را فراگرفت؛ چنان‌که خود به تدریج به شاگردی خوش‌آتیه در این نحله بدل شد. اما دیری نپایید که با نوشته‌های کارل منگر (۱۸۴۰-۱۹۲۱)، بنیان‌گذار مکتب اتریش، روبه‌رو شد. منگر چنین می‌اندیشید که نه تنها امور و روابط علی مقید و تصادفی، بلکه قوانینی دقیق و جهان‌شمول نیز وجود دارند؛ قوانینی که ارزش و قیمت همه کالاهای اقتصادی را تعیین می‌کنند. از منظری، علم اقتصاد باید پیرامون این قوانین جهان‌شمول سامان یابد، درحالی‌که بررسی واقعیت‌ها و روابط زمینه‌مند و مقید، وظیفه تاریخ‌نگاران است، نه اقتصاددانان. میزس سرانجام به این جمع‌بندی رسید که منگرو شاگردانش بر طریق صواب در حرکتند. از آن پس، تمام عمر خویش را وقف توسعه مکتب اتریش کرد.

علوم اقتصادی

- اصول علم اقتصاد/ کارل منگر/ ترجمه فرهاد نوع پرست، حسین فلاحی
- اصول ثروت ملل؛ یعنی اکونومی پلتیک/ ترجمه و تالیف محمدعلی فروغی/ تعلیق و تحشیه فرهاد نوع پرست
- رویارویی کاپیتالیزم و سوسیالیزم/ استوارت میل/ ترجمه حسین فلاحی/ ویراستار فرهاد نوع پرست
- سلسله مباحثی در روش شناسی و فلسفه اقتصاد/ یداله دادگر
- مقدمه‌ای در آموزه های اقتصادی و مالی اسلام/ یداله دادگر
- لیبرالیسم حقوق طبیعی (زندگی های سعادت مند)/ گری چارثیه/ متین پدram
- بازار آزاد و دشمنان آن/ لودویگ فون میزس/ ترجمه دکتر محمد مبینی
- نظم حسی/ هایک/ ترجمه دکتر محمد مبینی
- معرفت شناسی هایک (مقدمه ای بر نظم حسی)/ ویکتور ج. ونبرگ/ ترجمه دکتر محمد مبینی
- نظریه عدالت جان رالز/ دکتر محمد مبینی
- خصوصی سازی پول/ فردریک فون هایک/ ترجمه امیررضا عبدلی و محمد جوادی
- اقتصاد اتریشی به زبان ساده/ بوتکه/ ترجمه محمد جوادی
- انتخاب ارز/ فریدریش فون هایک/ ترجمه محمد جوادی
- علیه مالکیت فکری/ استفن کینسلا/ ترجمه محمد جوادی
- تئوری بانکداری آزاد/ جورج سلجین/ ترجمه محمد جوادی – محمد سرافراز
- اقتصاد اتریشی/ استیون هورویتز/ ترجمه دکتر امیرحسین خالقی
- بیست مغلظه اقتصادی / ترجمه دکتر امیرحسین خالقی
- استاندارد دستوری/ سیف الدین عموص/ ترجمه دکتر امیرحسین خالقی
- نظریه اعتباری پول/ آلفرد میچل اینس/ ترجمه: پیام درخشان فرد
- حکومت با پول ما چه کرده است؟/ موراى روتبارد/ مترجم: شیدوش سپهرداد
- حکومت قادر مطلق/ لودویگ فون میزس/ شیدوش سپهرداد
- مداخله گرایی؛ یک تحلیل اقتصادی/ لودویگ فون میزس/ ترجمه شیدوش سپهرداد
- نابرابری درآمدی/ مهدی جعفری، عبدالله شهبازی، روح اله عبادی
- اقتصاد دیجیتالی/ دکتر اسفندیار جهانگرد
- اقتصاد دیجیتالی: تحلیلها و پویایی ها/ دکتر اسفندیار جهانگرد
- تحلیل های داده ستانده/ دکتر اسفندیار جهانگرد
- استاندارد بیت کوین/ سیف الدین عموص/ ترجمه محمد مبینی
- اقتصاد محیط زیست/ استیون اسمیت/ ترجمه کاظم بیابانی خامنه
- طبقه و محیط زیست/ شهرام اتفاق
- محیط زیست: سرمایه داری یا سوسیالیسم؟/ شهرام اتفاق

- تغییر اقلیم و اقتصاد بازار/ شهرام اتفاق
- اقتصاد سیاسی محیط زیست/ شهرام اتفاق
- اقتصاد مالی ریاضی/ ترجمه دکتر کاظم بیابانی خامنه و سعید خزائی
- مقدمه‌ای کوتاه بر مالیه ریاضیاتی و ریسک/ مارک دیویس/ ترجمه دکتر کاظم بیابانی خامنه
- ۱۱۰۰ تست اقتصاد خرد میانه/ دکتر عباسعلی ابونوری
- درس‌هایی در اقتصاد کلان/ استیو ویلیامسون/ ترجمه دکتر محمد مبینی
- بنیان‌های خرد اقتصاد کلان/ استیون هورویتز/ ترجمه محمد جوادی و محمد غلامی
- اقتصاد کلان دی ال اس (متن کامل)/ DLS/ دکتر محمد مبینی
- اقتصاد کلان نوین (ویراست جدید)/ رابرت بارو/ دکتر محمد مبینی
- اصول تحلیل اقتصادی خرد و کلان/ یداله دادگر
- درس‌های آخرین موج خصوصی‌سازی/ سید احسان خاندوزی
- اقتصاد مستمری/ دیوید بلیک/ ترجمه دکتر قدرت اله امام‌وردی، حسین اقبال
- اقتصاد بخش عمومی/ جان لیچ/ ترجمه دکتر مرجان دامن کشیده و حسین اقبال
- تعادل عمومی کاربردی/ کاردنته/ ترجمه مرتضی مظاهری؛ بهنام امین
- شرح بازگشت آلمان/ دالیا / مهدی جعفری و همکاران
- درآمدی بر ساختارهای نهادی و فرایند توسعه/ دکتر محمد ندیری و دکتر مهدی پندار
- دوروی سکه کمکهای بین المللی/ سید حسین علوی لنگرودی
- تعیین اولویتهای سرمایه‌گذاری به روش تاکسونومی عددی/ فرهاد نوع پرست
- نظریه آشوب/ مورفی/ مهران خسروزاده
- لیبرالیسم حقوق طبیعی/ گری چارثیه / متین پدرام
- چالش اقتصاد اتریشی/ امیرحسین شکرآبی
- رمزگشایی از رفتار مصرف‌کننده دیجیتال/ پلگرینو/ ترجمه دکتر سکیه سجودی
- برای یک آزادی جدید (مانیفست لیبرتارین)/ روتبارد/ ترجمه رامین احمدی
- بهای رفاه/ تاد جی. بوخهولز/ ترجمه حسین سقایی
- خطاهای سوسیالیزم/ فون هایک/ ترجمه حسین سقایی
- مانیفست آزادی/ دیوید بوآز/ ترجمه دکتر سجاد طالبی
- مسائل معرفت‌شناختی علم اقتصاد/ لودویگ فون میزس/ ترجمه دکتر سید عقیل حسینی و همکاران

نحوه فروش آثار

- مراجعه به سایت نشر آماره به همراه اطلاعات کتابها و خرید آنلاین
- تماس تلفنی و پیامکی با شماره تلفن ۰۹۳۶۸۷۶۴۳۹۱
- برای کسب هرگونه خبر و اطلاع به نشانی سایت اینترنتی نشر آماره مراجعه فرمایید:

www.nashreamareh.ir

